Fedysiv, Petro
Selo Tyndyovka

PG
3948
F49S45
1903
c.1
ROBA

Число 47

Нр. 4.

Театральна Библіотека.

Село Тындырôвка.

ОБРАЗОКЪ ВЪ 3 ДѢЙСТВІЯХЪ.

НАПИСАВЪ

Петро Федысôвъ.

КОЛОМЫЯ.
Зъ печатнѣ Михаила Бѣлоуса.
1903.

Presented to the

LIBRARY *of the*

UNIVERSITY OF TORONTO

by

PETER KRANCHUK

СЕЛО ТЫНДЫРОВКА.

Образонъ въ 3 дѣйствіяхъ.

НАПИСАВЪ

ПЕТРО ФЕДЫСОВЪ.

ВІДДІЛ
УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО ДОМУ
в Келмен, Алта.

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКИЙ ДІМ
UKRAINIAN LABOR-FARMER TEMPLE ASSOCIATION
INCORPORATED
1924
COLEMAN, ALTA
No. 49

КОЛОМЫЯ.
Черенками и накладомъ М. Бѣлоуса.
1903.

LIBRARY
SSR

ОСОБЫ:

Пилипъ Ненасытный, вôйтъ.
Олена, его жѣнка.
Палазя, ихъ дочка.
Марко, газда и радный громадскій.
Петро, его сынъ.
Стефанъ Максимлюкъ, **Гринь Непаюй**, **Илько Батôгъ**, } радній громадскій.
Сень Буба, писарь громадскій.
Мартинъ, дякъ.
Никола, газда.
Марта, его жѣнка.
Иванъ, газда.
Юстина, его жѣнка.
Олекса, газда.
Катариина, его жѣнка.
Фалишь, арендарь.
Рифка, его жѣнка.
Беньо, **Сруль** } ихъ зятѣ и арендарѣ.
Газды, жѣнки и дѣвчата.

Рѣчь дѣе ся за нашихъ часôвъ.

Дѣйствіе I.

Мѣстце передъ церквою. Бо́льше жѣнокъ стоятъ або сидятъ передъ церквою, одни́ молятъ ся, иншѝ розмавляютъ.

Выхо́дъ I.

Марта, Юстына, Катарина и жѣнки.

КАТАРИНА. Та не знати, кумо, чого панъ-отецъ казали жѣнкамъ выйти зъ церкви и лишь чоловѣкамъ зо́стати на проповѣди?

МАРТА. Або я знаю? Вже то, о́тколи наставъ сей новый панъ-отецъ, яки́сь нови́ порядки заводитъ у церквѣ.

КАТАРИНА. Та и я то зауважала. Давнѣйше за небо́щика панъ-отця кто хотѣвъ, той ишовъ до церкви, а сей якъ кто не прійде, то и посылае паламаря або дяка за нимъ.

ЮСТИНА. Правду кажете, кумо. И я бувало хиба лишь на великдень або на якій празникъ ишла до церкви и никто не силувавъ. А теперь ажь зъ ко́нця села телепай ся що недѣлѣ и свято. И обѣду не ма часу зварити.

МАРТА. Та нехай-бы ще хоть лишь на Службу Божу, а то и на Вечерню женутъ. Коли настане недѣля, то цѣлый день сиди лишь у церквѣ або въ школѣ, где учитель щось тамъ плете и меле, чого и зрозумѣти годѣ. Въ цѣло́мъ селѣ заводятъ ся нови́ порядки, якихъ давнѣйше не було.

КАТАРИНА. Тай якусь тамъ читальню ще завели, щобы чоловѣки якiсь тамъ казеты читали, та такъ въ голову набиваютъ, що може трѣснути. Бувало мôй Олекса сидитъ у хатѣ тай ôтпочивае на печи, а нѣ, то идемо до корчмы и при музыцѣ весело забавляемся. А теперь якъ выметло у недѣлю въ корчмѣ, — нема съ кимъ побалакати, та и где погуляти.

ЮСТИНА. Я не ходила ни до церкви, ни до корчмы, бо далеко за селомъ мешкаю, та и не знаю про те. Мôй Иванъ сидѣвъ дома, а теперь ходитъ также до тои читальнѣ, а коли зъ ôттамъ верне, то сваритъ и ганьбитъ мене, що дома нечисто, що не умѣю добре варити, ни спечи, ни коло газдôвства ходити.

МАРТА. И мôй Никола такiй, гейбы якiй панъ.

КАТАРИНА. И мôй Олекса такiй. Аги! изъ церкви выгнали молодшй жѣнки и дѣвчата, а лишились лишь чоловѣки и старй бабы.

ЮСТИНА. Выгнати не выгнали, а панъ-отецъ казали лишь, щобы старымъ мѣстце зробити, а кто молодшiй, нехай передъ церквою жде, бо церковь мала и не може всѣхъ помѣстити.

МАРТА. *(до Катарины)* Дивѣтъ-но, кумо, якъ она вычубилась, якъ тота пава.

КАТАРИНА. А кто такiй?

МАРТА. *(показуе)* А ось тамъ тота вôйтôвна, Палазя. Стара вôйтиха садитъ на ню, що лишь мае. Ось бо то я вôйтиха! ось бо то я вôйтôвна!

КАТАРИНА. Щось въ селѣ перебенькуютъ, що вôйтъ весѣлье справляти хоче. Не знати лишь, за кого выдати хоче свою Палазю, чи за удôвця Стефана, чи за Маркового Петра?

МАРТА. Та вже за Стефана, бо ôнъ щось дуже пильнуе вôйта.

КАТАРИНА. А менѣ видитъ ся, що за Петра. Стефанъ вдовецъ и старый, а Петро таки файный парубокъ.

МАРТА. Табо и стара Олена за Стефаномъ потягае.

КАТАРИНА. А дѣвка за Петромъ. *(до Юстины)* Може вы, кумо, чули, за кого иде Палазя?

ЮСТИНА. Я ничого не знаю, бо не знаю ни Стефана, ни Петра, ни даже самого вôйта и вôйтихи. Менѣ те байдуже, чи буде весѣлье, чи нѣ.

Выхôдъ 2.

Попереднѣ, Пилипъ, Стефанъ, Гринь, Марко и Петро выходятъ зъ церкви.

ПИЛИПЪ. *(до выйшовшихъ съ нимъ)* Ходѣмъ хиба зъ ôтси, щобы насъ не силували присягати ôтъ горѣвки.

МАРКО. Нехай собѣ тамъ присягае, кто хоче, а мы якъ пили, такъ и дальше пити будемъ.

СТЕФАНЪ. И я такъ кажу.

ПЕТРО. *(до ôтця)* Та-бо тату, не робѣтъ встыду ни собѣ, ни менѣ. Коли другѣ присягаютъ, то и вы присягайте.

СТЕФАНЪ. Диви, диви! куряче яечко! А тобѣ що до тата?

МАРКО. *(до сына)* Иди геть, а то я тобѣ — *(плюе въ жменю и замахуе рукою)*.

СТЕФАНЪ. И я такъ кажу — иди геть!

ПЕТРО. *(до Стефана)* Не дуже и ставте ся, бо я васъ и не лякаюсь, хоть вы и асесоръ. Ваше асесорство въ громадѣ, а не въ церквѣ, а до домашнихъ справъ вамъ такожъ засѣ!

ПИЛИПЪ. Що? що ты говоришь до мого будучого зятя?

ПЕТРО. Буде вашимъ зятьемъ тодѣ, коли на моей долони волосъ выросте.

ПИЛИПЪ. Гей, полицаи, а заведи-но его до канцелярiи!

ПЕТРО. Пане вôйте, я вамъ нiчого злого не сказавъ, тай вы не маете чого сердитись на мене. А якъ где, то на тôмъ свитôмъ мѣстци передъ церквою не годить ся такi крики выправляти.

ПИЛИПЪ. Я тутъ вôйтомъ и всюда я маю право вôйтôвске. Дивiть его, смаркачь, голоусъ, ще молоко ему подъ носомъ, а ôнъ ще батькови розказувати хоче.

СТЕФАНЪ И я такъ кажу.

ПЕТРО. Пане вôйте, колибы вы не були вôйтомъ, та до того ще батькомъ Палазѣ —

ПИЛИПЪ. А тобѣ що до Палазѣ? Она моя дитина, а тобѣ и до неи и до мене засѣ!

СТЕФАНЪ. И я такъ кажу.

ПИЛИПЪ. Я тутъ вôйтомъ — я батькомъ моеи дитины. Знаю я, знаю, що ты маешь ся до неи и що она мае ся до тебе. Але я на те не позваляю. Панъ асесоръ Стефанъ буде моимъ зятьемъ, а тобѣ засѣ до моеи дитины. Я тутъ вôйтомъ!

СТЕФАНЪ. И я такъ кажу.

ПЕТРО. Чи такъ?

ПИЛИПЪ. А такъ, такъ!

ПЕТРО. Добре. *(до батька)* Ходѣтъ, тату, до церкви и не ôттягайте ся ôтъ того, ôтъ чого другѝ газды не ôттягаютъ ся. Панъ вôйтъ и паны асесоры нехай пютъ дальше, а вы —

МАРКО. Та-бо лиши мене. Я належу до партіи вôйтôвскои, такъ и съ вôйтомъ держу.

Выхôдъ 3.

Попередній и Мартинъ.

МАРТИНЪ. *(надходитъ зъ поза церкви)* Ну, панове газды, теперь наступае присяга ôтъ горѣвки. Идѣтъ всѣ до церкви и присягайте, що вже не будете пили.

ПИЛИПЪ. Пане реентый проснмо близше до насъ.

МАРТИНЪ. А що скажете, пане вôйте?

ПИЛИПЪ. Чи вы знаете, що я тутъ вôйтомъ?

МАРТИНЪ. Знаю, но знаю такожь и то, що и вôйтъ не мае права мѣшатись до церковныхъ справъ, но мае допомагати панъ-отцеви до того, щобы газды въ селѣ були добрыми, порядными и тверезыми газдами. Вôйтъ повиненъ дати примѣръ ôтъ себе.

ПИЛИПЪ. Вôйтъ мае право журити ся, щобы всѣмъ въ селѣ було добре, а ни, щобы однымъ добре вело ся, а другѝ щобы съ торбами пôйшли. Чи христіянинъ кто, чи жидъ, чи до якои вѣры ôнъ и належитъ, всякій у вôйта однаковый. Я не люблю, якъ кто въ громадѣ заводитъ новѝ порядки безъ мене. Я тутъ вôйтомъ! *(стукае зъ злостію палицею о землю).*

МАРТИНЪ. Никто вамъ тои чести не ôтбирае·

ПИЛИПЪ. Якъ то нѣ? А хибажь було на радѣ ухвалено, щобы притягати газдôвъ до присяги ôтъ горѣвки?

МАРТИНЪ. То до рады не належитъ.

ПИЛИПЪ. А я кажу, що належитъ, бо я такъ хочу, бо я тутъ вôйтомъ! Небôщикъ старенькій панъ-отець, — дай имъ Боже царство небесне, — добра то була душа, пережили съ громадою сорокъ пять лѣтъ и доробились маетку. Мы ихъ любили, бо они насъ не мучили и въ ничôмъ намъ не перешкаджали. Они дуже добре знали нашу хлопску натуру. Бувало въ недѣлю або въ свято раненько вже встанутъ, дякъ задзвонитъ и они ôтправлятъ тиху Службу Божу, и вже о осьмôй годинѣ паламарь церковь запирае. Якъ найстаршихъ Тындырôвчанъ память сягае, не бувало у насъ въ церквѣ ни науки, ни катехизаціи, а въ селѣ ни школы, ни читальнѣ, за то була та выгода, що за небôщика кто хотѣвъ, то помоливъ ся самъ коли хотѣвъ Господу Богу. А по Службѣ Божôй звычайно одни ишли на снѣданокъ то до Фалиша, другi до Беня, а иншi до Срулька, где кому наручнѣйше було, а где-кто бравъ ялôвку або безрогу на мотузокъ, та гнавъ до мѣста. А богачь запрягавъ волики, та также вôзъ, якъ той казавъ, бабу, щобы провѣтрила ся, та щобы у мѣстѣ съ людьми побалакала. А вы теперь якусь нову моду у насъ заводите. Службу Божу ôтправляете до самого полудня, що ажь ноги болятъ такъ довго стояти. Кажете присягати ôтъ горѣвки и до корчмы не ходити. Завелисьте въ селѣ школу и якусь тамъ читальню, щобы людей мучити. На що то все здало ся? Мы привикли до старого и хочемо, щобы такъ було, якъ бувало. Скажѣтъ то панъ-отцевi, що мы зъ тыхъ ихъ новыхъ установъ не контентнi, що скуч-

но намъ такъ довго въ церквѣ стояти, що не треба намъ ни школы, ни читальнѣ. Хлопъ цѣлый тыждень наробитъ ся гôрко, такъ и хоче бодай въ недѣлю забавити ся у корчмѣ, а нашихъ дѣтей потребуемъ дома, щобы худобу пасли, — а школы для нихъ не треба. Нашѝ таты не ходили до школы и добре газдували, такъ и мы такъ само хочемо робити. Дивѣтъ, солнце вже высоко, та и коли часъ на забаву? Скажѣтъ панъ-отцеви, що мы тыхъ его новыхъ установъ не пріймаемъ ся!

СТЕФАНЪ. И я такъ кажу.

МАРТИНЪ. Вы панове газды прецѣ знаете, що Господь Богъ давъ шѣсть днѣвъ до роботы, а семый день до спочинку. О тôмъ певно мусѣли вамъ казати и небôщикъ старенькій панъ-отець?

ПИЛИПЪ. А казали, казали, — такъ и що зъ того?

МАРТИНЪ. А то зъ того, що того семого дня повинни вы ôтпочати и що той семый день посвященый есть самому Господу Богу. Того семого дня повинни мы подякувати Господу Богу за все то, що маемъ черезъ шѣсть днѣвъ и що насъ въ здоровлю удержавъ. Той семый день т. е. недѣлю треба провести съ Богомъ на Службѣ Божôй и на науцѣ. Коли тато бувъ дурень, то зъ того ще не слѣдуе, що и его сынъ мае бути дурень. Треба намъ просвѣты, щобы мы були добрыми газдами, якими суть иншѝ народы. А тогды буде намъ такъ само добре вести ся, якъ имъ. Корчмы намъ не треба, щобы остатный крайцарь пропивати и пôдъ жидôвскими лавками валяти ся, тай выставляти ся на посмѣховиско тыхъ самыхъ жидôвъ, котрыхъ вспомагаете.

ПИЛИПЪ. Тындыринди! розговорили ся вы, пане реентый. Але я тутъ вôйтомъ и въ имени гро-

мады кажу вамъ, що я съ вами не годжу ся. Намъ не треба науки и новыхъ установъ. Жили нашй дѣды и батьки безъ науки и добре имъ було безъ неи, то и мы еи не потребуемъ, и нашй дѣти еи не потребуютъ; — они вже съ розумомъ на свѣтъ родили ся. Отъ таке я вамъ повѣмъ, скажѣтъ тое и панъ-отцеви. Бо я тутъ вôйтомъ и такъ буде, якъ я хочу! *(пукае зъ злости палицею о землю и ôтходитъ)*.

СТЕФАНЪ. *(пукае такожъ палицею о землю)* И я — и я такъ кажу! *(ôтходитъ)*.

ГРИНЬ. *(ôтходячи за ними)* Нехай буде, якъ бувало!

Выхôдъ 4.

Попередни безъ Пилипа, Стефана и Гриня.

ПЕТРО. *(до Мартина)* Добре вы имъ сказали. Ходѣмъ тату!

МАРКО. Ну, наваривъ ты собѣ пива, тай и пий его, а съ Палазею попрашай ся таки на вѣки.

ПЕТРО. Маю въ Бозѣ надѣю, що стане ся инакше. Палазя мене любитъ и не присилуютъ еи ити за Стефана. Се вже мое дѣло. А вы, тату, ôтлучѣтъ ся ôтъ тои компании и ходѣтъ до церкви.

МАРКО. Та — нехай! *(всѣ три ôтходятъ до церкви)*.

Выхôдъ 5.

Марта, Катарина, Юстина и жѣнки.

МАРТА. Ой, вчесавъ ему, якъ якій адукатъ.

ЮСТИНА. Що то за люде, що таке говорили?

МАРТА. Хиба ж бы ихъ не знаете?

ЮСТИНА. Та де, — не выходжу николи въ село, хиба ось теперь въ недѣлю до церкви. Чи той, що такъ пальцею бивъ у землю, у васъ вôйтомъ?

МАРТА. Та вжежь. Ой затята то штука.

ЮСТИНА. А якъ его зовутъ?

МАРТА. Пилипъ Ненасытный. Повѣдаютъ, що его дѣдъ звавъ ся Перепелка. А его тато-небôщикъ бувъ то дуже сильный хлопъ и никто не мôгъ его перевѣсти, такій вамъ бувъ ненасытный. Одного разу до пана дѣдича позъѣздили ся гостѣ и прійшла мѣжь ними бесѣда за то, кто бôльше зъѣстъ. А панъ повѣдае: У мене есть такій хлопъ, що сто перогôвъ перепуститъ на разъ.

ЮСТИНА. И не пукне?

МАРТА. Та де. Паны и радй були таке видѣти, закликали кухаря, казали наварити хлопскихъ пирогôвъ и пôслали за Матвіемъ, бо Матвій ôнъ звавъ ся. Матвій прійшовъ, склонивъ ся и жде у дверехъ, а панъ и пытае: Ты, Матвію, уже-сь пообѣдавъ? Та якъ бы, — каже Матвій — до тои поры натще ходити при роботѣ! А може бы ты, — каже панъ — зъѣвъ троха пирогôвъ? Матвій лишь усмѣхнувъ ся и облизавъ ся. Принесли цѣлу макôтру пирогôвъ, а панъ повѣдае: Матвію, якъ зъѣшь все, то гарнецъ горѣвки дарую, а якъ не зъѣшь, то десять букôвъ. Матвій таки не сѣдавъ, лишь на стоячки, якъ возьме пирôгъ за пирогомъ пропускати, тай незабавки пропустивъ всѣ.

ЖѢНКИ. *(котрй цѣкавй слухали)* А пукъ бы!

МАРТА. Потôмъ укропивъ собѣ еще паньского хлѣба пôвъ бохонця, вымастивъ еще все масло, скрестивъ ся и подякувавъ. А панъ пытаютъ: А добрй бу-

ли пироги? — Та що зъ того -- каже Матвій — що добрі, коли дуже деликатні — кобы такъ були хоть троха бôльші. Якъ то — каже панъ — то ты бы еще що зъѣвъ? — Та що буду ѣсти, коли вже нема ничого въ мисцѣ — ôтрѣкъ Матвій. Панъ казавъ принести еще печену курку, Матвій зъѣвъ, зновь закусивъ хлѣбомъ, лыкнувъ кôлька порцій горѣвки, тай ще кидавъ очима по столѣ, чи що нема ѣсти.

ЖЂНКИ. А то вамъ ненасытный!

МАРТА. Тай паны смѣяли ся и казали: Ты Матвію повиненъ зватись не Перепелка, а Ненасытный. И ôтъ того часу его и его дѣтей уже всѣ называють: Ненасытный, и такъ ихъ уже въ конскрипціи пишутъ.

ЮСТИНА. А бодай васъ, кумо, съ такимъ. Хибажь и сынъ ето, нынѣшный вôйтъ такожь такій ненасытный?

МАРТА. О, и ôнъ умѣе не лишь добре ѣсти, но ще бôльше пити. Никто его не перепье. И тому то его и за вôйта выбрали ще за панщины. Ôтъ того часу ôнъ все вôйтуе. А громада его и задля того любитъ, що ôнъ борони Боже не дасть въ громадѣ заводити ніякои новои установы и держитъ ся старого. Съ всѣми добре заходитъ ся, богачѣвъ до ничого не потягае, а бѣдныхъ до працѣ не силуе, а въ мѣстѣ съ всѣми панами и жидами ся знае, и они въ вôйтôвствѣ его пôддержуютъ.

ЮСТИНА. А тотѣ другѣ газды що за одні?

КАТАРИНА. То мôй сусѣдъ Стефанъ Максимлюкъ, асесоръ громадскій, такожь піякъ и факторъ жидôвскій, що служитъ и громадѣ и жидамъ. Черезъ его руки ишли мало чи не всѣ грунта въ Тынды-

рôвцѣ. Безъ него нема жадного торгу. Спровадивъ до села богато жидôвъ и двохъ швабôвъ. А що заробитъ, то и пропье, а въ ночи прійде до дому, жѣнку товче, що ажь бѣдняка на тамтой свѣтъ пôйшла. А теперь бачите хоче женитись съ вôйтовою Палазею, такъ и все за вôйтомъ ходитъ.

ЮСТИНА. А той третый що за оденъ? видно ôнъ найбѣднѣйшій зъ нихъ.

МАРТА. Та где ôнъ бѣдный! То богачь на цѣле село. У него у хатѣ пôдъ ковбицею закопанй ще старй сорокôвцѣ, рублѣ и таляры, котрй ôнъ разъ на рôкъ добувае и перелѣчуе и знова закопуе. У него зновь есть оденъ полусотокъ полотна въ коморѣ, що въ серединѣ вылѣпленый банкнотами, самыми десятками и пятками. И никто не може знати, скôлько ôнъ мае грошей. А такій вамъ скупый, що и годѣ сказати, навѣть на горѣвку крайцара не дасть, тôлько все дурнички шукае и въ одно лишь за вôйтомъ лазитъ. *(Дзвоны начинаютъ дзвонити, а зъ церкви выходятъ люде).* А, ось вже и скôичилось у церквѣ, треба и намъ хиба вже ити.

ЮСТИНА. Идѣтъ здоровенькй, я зажду на мого Ивана и разомъ пôйдемъ.

МАРТА. Ой, пильнуй его добре, щобы часомъ до Беня не зайшовъ. Бувайте здоровеньки! *(губитъ ся межи людьми).*

КАТАРИНА. И я ôтшукаю мого Олексы. Идѣтъ здоровеньки, кумо. *(губитъ ся межи людьми).*

Выхôдъ 6.

Попереднй, Петро и Палазя входятъ.

ПАЛАЗЯ. Ты не бачивъ моеи мамы?

ПЕТРО. Нѣ, не бачивъ.

ПАЛАЗЯ. А тато где?

ПЕТРО. Пôйшовъ съ будучимъ затьемъ торгу добивати.

ПАЛАЗЯ. Съ якимъ будучимъ зятьемъ?

ПЕТРО. А съ Стефаномъ Максимлюкомъ. Ôнъ вдовецъ, тай ще не дуже и старый.

ПАЛАЗЯ. Пекъ ему! Та и не говори про него, бо я за него не пôйду, и тато и мама не примусятъ мене, щобы я за него пôйшла.

ПЕТРО. Я тобѣ вѣрю, моя Палазю.

ПАЛАЗЯ. Нехай-но менѣ лишь на порôгъ прійде, то и вѣникомъ гнати буду мовь ту собаку! Коли за тебе не пôйду, то за никого бôльше.

ПЕТРО. О, моя перепеличко! *(хоче ю обняти).*

ПАЛАЗЯ. *(вырываесь)* Табо лиши! бачь, скôлько тутъ людей. А, отъ и маму я заздрѣла. Иди домôвъ Петре, и терпи ще троха, я и тата и маму перероблю. *(ôтбѣгае и губитъ ся межи людьми).*

ПЕТРО. Отъ такъ! Она мене любитъ и бôльше менѣ не треба.

Выхôдъ 7.

Петро, Марко и газды.

(Газды выйшли зъ церкви и розходятъ ся на всѣ стороны).

МАРКО. Ты тутъ, Петре?

ПЕТРО. Жду на васъ, тату.

МАРКО, Ну, стало ся, якъ ты хотѣвъ. Я присягъ ôтъ горѣвки, но гляди, щобы за те вôйтъ не розсердивъ ся на мене.

ПЕТРО. Вже то я васъ научу, якъ съ нимъ обходити ся маете.

МАРКО. Нехай-же! Ходѣмъ теперь до дому, бо панъ-отець не казали нигде вступати. *(отходитъ, а за нимъ и Петро).*

(Зъ церкви все люде выходятъ и розходятъ ся на всѣ стороны. Дзвоны все еще дзвонятъ, люде крестятъ ся).

Конецъ I. дѣйствія.

Дѣйствіе II.

Середина корчмы. По правой сторонѣ шинквасъ заставленый фляшками. По лѣвой сторонѣ столъ съ лавками. Въ сторонѣ стола дверѣ до алькира, а въ глубинѣ дверѣ входовѣ.

Выходъ 1.

Фалишь, Беньо и Сруль сидятъ за столомъ, а Рифка (стоитъ оперта у окнѣ).

(Фалишь вже сивый жидъ, Беньо о много отъ него молодшій, а наймолодшій зъ нихъ Сруль. Рифка такожъ уже стара жидовка).

ФАЛИШЬ. Ну, си ґітъ, що вы прійшли. Я васъ запросивъ, шобы порадитись надъ нашими ґешефтъ.

БЕНЬО. Ні, зуґъ-же, вусъ а ґешефтъ ?

ФАЛИШЬ. Я вже старый и кромѣ моей Рифки и малый Шмуль, нема у мене никто. Вы оба мой зять, маете вже дѣти и еще больше будете мали.

СРУЛЬ. Чому не маемъ мати ? Шобы якъ найбольше було, шобы родъ жидовскій не згинувъ.

ФАЛИШЬ. И я такъ говоривъ, коли ще бувъ молодшій.

БЕНЬО. Ні, зуґъ-же, вусъ а ґешефтъ маешь до насъ, а не говори такъ багато!

ФАЛИШЬ. Заразъ, заразъ. Чого такъ квапишь ся ? Може прійшли до тебе гостѣ ?

БЕНЬО. Я вже отъ тыжня ни одного хлопъ у себе не бачивъ.

ФАЛИШЬ. И я такожъ. А ты Сруль ?

СРУЛЬ. И до мене никто не приходивъ, хиба яка жѣнка купитъ за крайцарь сѣрникъ.

ФАЛИШЬ. Ни, щожь вы на тое?

БЕНЬО и СРУЛЬ А що, зле.

ФАЛИШЬ. И я кажу, що зле и ще гôрше буде. Бувало що дня, а найбôльше въ недѣлю хлопôвъ въ корчмѣ якъ маку засѣявъ. Всѣ весѣля лишь въ корчмѣ ôтбували ся, а що недѣля були танцѣ. Хлопы гуляли и пили и добре намъ було. Я тобѣ Бени давъ цвай гіндертъ ранешь на отворенье собѣ корчмы. А тобѣ Сруль такожь давъ цвай гіндертъ ранешь на отворенье корчмы. И я мавъ и вы мали. И вамъ було добре и менѣ було добре.

БЕНЬО и СРУЛЬ. Такі а зой.

ФАЛИШЬ. А нынѣ що? а нынѣ якъ? Тотѝ хлопы перестали горѣвку пити и у мене и у васъ. Хиба треба брати копачь на плечѣ и утѣкати.

БЕНЬО. Ай-вай! якій ты старый, а якій дурный! Чи ты насъ на те тутъ закликавъ, щобы порадити намъ утѣкати? Се кождый ґой потрафитъ и безъ порады.

ФАЛИШЬ. Ні, зуґъ-же, вусъ ісъ ці тінъ?

БЕНЬО. Коли маемъ ся радити, то лѣпше порадьмо о тôмъ, якъ бы то тотѝ хлопы назадъ до корчмы притягнути?

ФАЛИШЬ. Але якъ тото зробити?

БЕНЬО. Якій ты старый а якій дурный! У тебе вже нема жидôвскоѝ головы, якъ я бачу.

ФАЛИШЬ. Ні, зуґъ-же, вусъ ісъ ці тінъ?

БЕНЬО. Пôредъ всемъ треба знати, кто то таке зробивъ, що хлопы не хочутъ пити горѣвки, треба знати, кто ему виненъ?

ФАЛИШЬ. А кто виненъ, якъ не той молодый ґалехъ, шо теперь наставъ и кождой недѣлѣ лишь о тôмъ говоритъ въ церквѣ, шобы хлопы не пили горѣвки, шобы ходили до читальнѣ и шобы дѣти до школы посылали.

БЕНЬО. А кікстъ ді любіні! тому всему виненъ той ґалехъ, такъ треба порадити надъ тôмъ, якъ бы его позбути ся зъ села.

СРУЛЬ. Такі а зой — треба его позбути ся зъ села. До того допоможе намъ и нашь вôйтъ, бо ôнъ ему такожь дуже не любитъ. Моя рада така: удати ся до рады громадской мітъ а кляґе ауфъ денъ ґалехъ, шо ôнъ ему хлопôвъ бунтуе, шобы не пили горѣвки. А якъ никто не буде пити горѣвки, то не буде корчмы и арендарь не буде платити податки. А коли никто не буде платити податки, то и доходы цѣсарскій будутъ упадати. Кто ему до того радитъ, той робитъ противъ цѣсарю — той есть а ребелянтъ.

БЕНЬО. А кікстъ ді. алтечкі! Сруль наймолодшій ôтъ насъ а найбôльшій мае розумъ. Отже треба до рады громадской написати а кляґе ауфъ денъ ґалехъ, а рада громадска прискаржитъ его въ консисторъ, а консисторъ закаже ему бунтовати хлопôвъ.

ФАЛИШЬ. Ні, ні, а зой ґітъ — а вже самъ буду говорити о тôмъ съ вôйтомъ, а коли треба буде а кляґе написати, то я васъ закличу и напишемо. Теперь вы идѣтъ, бо заразъ прійде сюда вôйтъ съ родными ауфъ а зіцунґъ. Вже я самъ буду говорити.

БЕНЬО. Вже лѣпше я буду говорити за тебе.

СРУЛЬ. И я хочу говорити, бо ты не умѣешь.

ФАЛИШЬ. Ша, не сварѣтъ ся. Будемъ всѣ три говорити, то буде и лѣпше.

Выхôдъ 2.

Попередній и Петро.

ПЕТРО. Дай Боже, добрый день!

ФАЛИШЬ. Кого се бачу? Петро до насъ застивъ? Ой, вже давно ты у насъ не бувъ.

ПЕТРО. Бо не було коли, дома робота, такъ треба робити.

ФАЛИШЬ. И давнѣйше була робота и все есть робота, но ты перше ходивъ до насъ и не гордивъ старымъ Фалишомъ.

ПЕТРО. Я никимъ не горджу, у мене и жидъ и христіяннинъ чоловѣкъ.

ФАЛИШЬ. Такъ ты давнѣйше и робивъ. Бувало кождой недѣлѣ ты бувъ и музыку спровадивъ и цѣле село стягнувъ. А ôтъ коли наставъ той молодый ксьендзъ и ôнъ ему сказавъ: Не ходѣтъ газды до корчмы! ты переставъ ходити. Ни, що то говорити, кождый знае, що робити мае.

ПЕТРО. Правду кажете, Фалишь. И вы и мы мусимо жити такъ, якъ ему святе письмо каже. Вы маете свого рабина и що ôнъ вамъ скаже, то вы те и робите, а мы маемо свого духовного панъ-отця и робимо те, що ôнъ намъ каже.

ФАЛИШЬ. Ни, такъ и кажи. Ни, сѣдай, прошу.

ПЕТРО. Дзьенкую, менѣ бо пильно до дому. *(оглядае ся по хатѣ)*.

ФАЛИШЬ. Я виджу, що ты за кимсь то шукаешь?

ПЕТРО. Шукаю за татомъ. Чи ихъ нынѣ у васъ не було?

ФАЛИШЬ. Нѣ, не було — може ще прійде. А коли прійде, то шо ему казати?

ПЕТРО. Знаете, Фалишь, я бы хотѣвъ васъ о щось просити.

ФАЛИШЬ. Ни, ни, говори.

ПЕТРО. Бо то знаете такъ: Вамъ Мойсей заказавъ ѣсти свинину и трефне мясо, и вы те слухаете и не ѣсте. *(Беньо и Сруль сплюваютъ на землю)* А намъ каже Богъ слухати слова церкви. И коли панъ-отець заказали намъ пити горѣвку и богато газдôвъ и мôй тато присягли, що не будутъ пити, то такъ и бути мае. Коли бы вы ѣли свиняче мясо або трефне мясо, *(Беньо и сруль сплюваютъ на землю)* тобысьте согрѣшили.

ФАЛИШЬ. Таки такъ.

ПЕТРО. Такъ саме и коли бы мôй тато напивъ ся горѣвки, тобы такожь согрѣшивъ.

ФАЛИШЬ. Нехай не пье, то и не буде грѣшити.

ПЕТРО. Ба, коли бо часомъ впаде въ таку компанію, що и намовлятъ до грѣха.

ФАЛИШЬ. Не треба ити до такои компанiи.

ПЕТРО. Табо бачите годѣôтгадати на передъ, яка то буде компанія. Отъ коротко скажу, сегодня маютъ ся зôйти до васъ раднѣ громадскѣ на раду. Мôй тато такожь радный, такъ такожь прійде. Но бачите вôйтъ и асесоръ не присягали ôтъ горѣвки и закортитъ ихъ пити. Такъ коли до того прійде, не давайте татови горѣвки. Вже нехай собѣ другѣ пютъ, скôлько схочутъ, се вже ваше дѣло, нехай лишь мôй тато не пье.

ФАЛИШЬ. Не пье, не пье, а якъ схоче пити?

ПЕТРО. Та я знаю, що для компаніи и цыганъ давъ ся повѣсити. Я знаю, що и тато не може супротивляти ся вôйтови и мусить съ нимь пити. Но я васъ дуже прошу: не давайте ему горѣвки, а до килишка наливайте воды або якого квасу зъ вариниць. Вôйтъ на томъ не знôзнае ся. Чи зробите те для мене?

ФАЛИШЬ. Та хиба.

ПЕТРО. За те обѣцюю вамъ, що не буду вамъ шкодити. Нехай кто хоче пье у васъ, скôлько схоче.

ФАЛИШЬ. Нехай и такъ буде, — я обѣцюю.

ПЕТРО. Ну, такъ и дякую вамъ. Бувайте здоровî!

РИФКА. Ты вже идешь, Петре?

ПЕТРО. Або що?

РИФКА. Я хотѣла тебе спытати, коли вже буде твое весѣлье съ Палазею?

ПЕТРО. Е, кто те ще знае, чи буде.

РИФКА. Якъ то, кто знае? хиба Палазя тебе не хоче?

ПЕТРО. Та що зъ того, що хоче, коли бачите вôйтъ уподобавъ собѣ на зятя Стефана·

РИФКА. Котрый Стефанъ?

ПЕТРО. А асесоръ, вдовецъ.

РИФКА. Той лисый?

ПЕТРО. А той самый. Га, що робити — не хочу супротивляти ся волѣ вôйта.

ФАЛИШЬ. И добре робишь, бо вôйта шанувати треба.

РИФКА. Ни, пожди, я буду за тобою говорити съ вôйтихою, може буде можна ю намовити, шобы не выдавала дочки за старого вдôвця.

ПЕТРО. Табо и она за Стефаномъ.

РИФКА. Ни, ни, я вже буду за тобою говорити, лишь ты не ôтганяй газдôвъ ôтъ насъ.

ФАЛИШЬ. А я буду твому татови давати фарбованои воды у кулишокъ.

ПЕТРО. Такъ зôставайте ся съ Богомъ! *(ôтходитъ).*

ФАЛИШЬ и РИФКА. *(за ôтходячимъ)* Иди здоровъ!

Выхôдъ 3.

Попереднî безъ Петра.

ФАЛИШЬ. *(до Беня и Сруля)* Ні, вусъ зуѣстъ ді ауфъ дусъ?

БЕНЬО. Вайсъ ехъ!

ФАЛИШЬ. Може то яка штука?

БЕНЬО. Такі ѣерехтъ.

СРУЛЬ. *(гладитъ пейсы на знакъ, що щось думае).*

ФАЛИШЬ. Ни, якъ думаешь, чи услухати его, чи нѣ?

БЕНЬО. Нѣ, таки не услухати. Дай Маркови таки горѣвки, шобы ажь упивъ ся. Якъ буде пяный, то не буде памятати, що рада ухвалитъ выгнати денъ ѣалехъ изъ села.

СРУЛЬ. Ай-вай! якî вы оба дурнî!

ФАЛИШЬ и БЕНЬО. Ві а зой дурнî?

БЕНЬО. Ты все хочешь бути наймудрѣйшій.

СРУЛЬ. Бо я таки и наймудрѣйшій ôтъ васъ.

ФАЛИШЬ. Ні, зуѣ-же, любіні! вусъ денкстъ ді?

СРУЛЬ. Я скажу, шобы услухати. Я знаю того Петра. Его теперь въ селѣ всѣ слухаютъ. А якъ онъ на насъ розгнѣваесь, то бо́льше зла намъ зробитъ, якъ кто другій, якъ самъ ґалехъ. А коли мы его послухаемъ, то и о́нъ и его тато буде для насъ добрый. Вы дуже горячо беретесь до справы, — одного дня хочете выгнати зъ села и денъ ґалехъ и погнѣвати ся съ всѣми у селѣ. Лѣпше мати одного пріятеля, якъ десять ворого́въ.

ФАЛИШЬ. Такі ґерехтъ, Сруль добре радитъ. Я все кажу: Ты Сруль колись будешь рабиномъ въ Тындыро́вцѣ.

СРУЛЬ. А коли мы будемъ вносити а кляґе ауфъ денъ ґалехъ передъ радою, то я вже такъ зроблю, що выведу Марка на дво́ръ и о́нъ ему не буде знати, що рада ухвалитъ.

ФАЛИШЬ. А зой ґітъ! Ты вже таки у насъ рабиномъ.

СРУЛЬ. Все треба робити поволички и мудро.

БЕНЬО. Умъ майнъ, нехай и такъ буде. Хоть Сруль межи нами наймолодшій, то я ему все слухати хочу.

РИФКА. *(у о́кнѣ)* Ша, бухеръ! Вже рада иде.

ФАЛИШЬ. Ай-вай! треба зробити порядокъ. *(стирае сто́лъ и поправляе лавки).*

БЕНЬО. И бронфенъ ко́лька фляшокъ приладити.

Выхо́дъ 4.

Попереднѣ, Пилипъ, Стефанъ, Гринь, Марко и Сень.

ПИЛИПЪ. Дай Боже день добрый пану Фалишови!

ГРИНЬ. И панѣ Рифцѣ!

СТЕФАНЪ. И я такъ кажу.

ФАЛИШЬ. А, добрый день, панове рада! Пане начальнику, прошу сѣдати.

ПИЛИПЪ. Дзьенкую. *(сѣдае, а разомъ съ нимъ сѣдаютъ и други)*.

СЕНЬ. Ві ґейтсъ, геръ Фалішь? *(сѣдае и вытягае папиръ, розкладаючи на столѣ)*.

ФАЛИШЬ. Іхъ данке Герь Секретеръ! *(до Марка)* Якъ ся маете, пане Марко? Сѣдайте, прошу! *(до Рифки)* Рифки, а по стуй-же панôвъ радныхъ и подай горѣвки, але не тон, що хлопы пьютъ — дай тон, що мы на шабасъ пьемъ.

РИФКА. Ни, ни, я вже сама знаю. *(она бере зъ шинквасу фляшки и ставляе на столъ.)*

БЕНЬО. Ни, дай ше другу фляшку.

ФАЛИШЬ. *(бере порожну фляшку, наливае до неи воды и трохи малинового соку и ставляе передъ Маркомъ)*.

СРУЛЬ. А я гостей частувати буду. *(наливае)*.

ПИЛИПЪ. А то вы, Сруль? И Беньо тутъ — прійшли вашѝ зятѣ въ гостину?

ФАЛИШЬ. Не забуваютъ на старого Фалиша.

ПИЛИПЪ. Такъ и мае бути. Закимъ ще Илько надôйде, то можемъ ся и напити. *(бере килишокъ)* До васъ Стефане! *(пье)*.

СТЕФАНЪ. И я такъ кажу. *(бере келишокъ)* До васъ Гриню. *(пье)*.

ГРИНЬ. Дзьенкую — пійте здоровѝ. *(бере келишокъ)* До васъ Марко. *(пье)*.

СРУЛЬ. *(наливае для Марка воды съ малиновымъ сокомъ)*.

ПИЛИПЪ. А се що? Для насъ даете иншу горѣвку, а для Марка якусь червону?

СРУЛЬ. Ни, бачите, пане начельнику, пана Марка черево болитъ, такъ ôнъ пье аракъ. Ни, пійте, пане Марко, не бôйтесь, то не трутизна, а лѣкъ на черево.

МАРКО. *(пье и облизуесь).*

ПИЛИПЪ. Нехай и такъ — що кто любитъ, а я таки волю горѣвку, якъ аракъ. *(пье и подае другимъ, котрî такожь пюшъ и такъ иде частунокъ оденъ за другимъ).*

СЕНЬ. *(самъ собѣ наливае и пье).*

ПИЛИПЪ. Отъ, панове рада, я васъ скликавъ на раду, бо знова прійшла нова бѣда зô староства. Прійшовъ розказъ, щобы громада зробила рахунокъ зъ приходôвъ и розходôвъ громадскихъ за цѣлый рôкъ. Давнѣйше того не було, а теперь коли кажутъ, то и треба зробити. И щожь вы на тое?

СТЕФАНЪ. И я такъ кажу — коли кажутъ то и треба зробити.

ПИЛИПЪ. Доходы то дурниця, але скôлько було розходôвъ, то вже и не знаю — хиба панъ секретарь и панъ Фалишь маютъ тотî розходы где записанî.

СЕНЬ. *(шукае въ паперахъ).*

ФАЛИШЬ. Може и маю где записане. *(иде до шинквасу, вытягае якусь книжечку и шукае).*

СЕНЬ. Пане начальнику, приходами не журѣтъ ся, я знаю, скôлько того було. Громада не мае ніякихъ приходôвъ, лишь проценты зъ облигаціи, разомъ 122 риньскихъ и 84 крайцарôвъ.

ФАЛИШЬ. Ни, якъ то добре, що я часомъ собѣ записую, коли що рада ухвалитъ. У мене есть

занотоване, що громада мала розходы: разъ 20 золотыхъ, другій разъ 10 золотыхъ, третый разъ 10 золотыхъ и четвертый разъ 8 золотыхъ.

ПИЛИПЪ. То хибабы то записати до розходôвъ, бо иншихъ таки не було. Польового, заступникôвъ и нôчного сторожа платитъ громада въ той способôбъ, що кождый газда дае або часть грошей або збôжа. Чи такъ, панове рада?

СТЕФАНЪ И я такъ кажу.

ПИЛИПЪ. Такъ напишѣтъ се пане писарь!

СЕНЬ. Коли бо на столѣ стоптъ вже порожна шляшка и нема въ що перо умачати.

ФАЛИШЬ. Рифки, давай-но ше одну фляшку, бо панъ секретарь ше не пивъ. *(бере фляшку ôтъ Рифки и ставляе на стôлъ)* Бітте, Геръ Секретерь.

СЕНЬ. *(напивши ся)* Я приходы вже вписавъ — теперь ще розходы впишу. *(пише)* „На трактаментъ для рады громадской при згодѣ польового 12 риньскихъ; на трактаментъ для рады громадской при згодѣ сторожа до худобы 10 риньскихъ; на трактаментъ для рады громадской при згодѣ сторожа до безрогôвъ 10 риньскихъ; на трактаментъ для рады громадской при згодѣ сторожа нôчного 8 риньскихъ; пенсія начальника 50 риньскихъ; пенсія секретаря 40 риньскихъ — разомъ 122 риньскихъ.

ПИЛИПЪ. *(напившись)* Дуже добре. О, нашь панъ секретарь то дуже мудра голова.

СТЕФАНЪ. И я такъ кажу.

ПИЛИПЪ. А отъ я и не сподѣвавъ ся, що все такъ легко уладитъ ся. Теперь мы вже и не маемо що дальше радити.

РИФКА. *(штуркае Фалиша)* Ни, Фалишь, ты забувъ?

ФАЛИШЬ. Ни, ни, заразъ. *(до Сруля)* Сруль, ґай-же ґіхеръ мітъ демъ ґой *(показуе на Марка)* ехъ віль шмісенъ ауфъ денъ Ґалехъ.

СРУЛЬ. Ехъ ґай шойнъ. *(приступае до Марка)* Пане Марко, я маю вамъ шось казати.

Выхôдъ 5.

Попередній и Илько.

ИЛЬКО. А отъ и я, та выбачте, троха спôзнивъ ся. Бачите, я дививъ ся, якъ оденъ газда зъ чужого села перевернувъ ся съ возомъ въ нашôй баюрѣ ось тамъ на нашôй дорозѣ за Срулевою корчмою.

ПИЛИПЪ А ôнъ чого волочитъ ся по нашôмъ селѣ, а не сидитъ у себе дома?

ФАЛИШЬ. Вы, пане Илько, мусите теперь дôгнати раду. *(наливае ему горѣвки)* Выпійте перше, та буде мокро въ горлѣ до оповѣданя, шо оно и якъ то сталось съ тымъ газдомъ?

ИЛЬКО. *(напившись)* Добре кажете, пане Фалишь. Теперь якось бачите и языкъ легше ходитъ въ ротѣ. *(сѣдае и спльовуе)*.

МАРКО, Ну, говорѣтъ, якъ оно сталось?

ИЛЬКО. Якійсь гавда зъ чужого села ѣхавъ бачите черезъ наше село, и коли приѣхавъ до баюры, задержавъ ся и просивъ людей, щобы ему сказали, якъ можь ю переѣхати. Люди бачите сказали, що баюра по правôй сторонѣ глубока, а по лѣвôй плытка. Ôнъ и послухавъ, нагнавъ бачите конята на лѣво баюры, тай бѣдакъ застрягъ въ баюрѣ, и вôзъ съ сѣномъ перевернувъ ся въ болото. Отъ бачите здурили его люди, тай ще и заплатити имъ мусѣвъ

за те, що его выратовали и допомогли зъ баюры выдôстати ся. (*всѣ смѣютъ ся*).

ПИЛИПЪ. Добре ему, нехай черезъ наше село не ѣде.

МАРКО. Пане начальнику, може бы ту баюру засыпати, щобы люди, що ѣдутъ, карки не ломали собѣ.

ПИЛИПЪ. Добрый газда не ѣде баюрами, а лишь сухою дорогою.

ФАЛИШЬ. (*наливае ему*). Дуже мудро говорите, пане начельнику. Рада не мае грошей на направу дороги. Кто хоче мати добру дорогу, нехай собѣ и самъ ю направитъ. А не хоче направити, то и самъ собѣ виненъ, и мае шкоду. А коли мае шкоду, то заплатитъ нашимъ людямъ за ратунокъ. И такъ люди маютъ заробокъ и я при тôмъ торгую за горѣвку.

ПИЛИПЪ. Таки такъ, Фалишь мудро каже. Пожди, при выборахъ выберемо тебе до рады, бо рада потребуе такихъ мудрыхъ радныхъ.

СРУЛЬ и МАРКО. (*ôтходятъ на двôръ въ розговорѣ*).

Выхôдъ 6.

Попереднѣ безъ Сруля и Марка.

ФАЛИШЬ. (*ставляе фляшку на стôлъ и наливае*) Ой, напійте ся ше, панове рада, а ôттакъ и я маю шось до васъ казати.

ПИЛИПЪ. Мудрого варта и послухати. (*бере келишокъ и спѣвае*) :

Нехай жіе худый Фалишь
И Рифка товстая,
Нехай жіе оковита
Горѣвка добрая!

ВСѢ. Нехай жіе худый Фалишь и т. д.

ПИЛИПЪ. Хотяй трохи мы днесь пили,
Лишь чтыры коновки,
Мимо того вже не можемъ
Двигати головки.

ВСѢ. Нехай жіе худый Фалишь и т. д.

ПИЛИПЪ. Хотяй мало мы днесь пили,
Лише чтыры гарнцѣ,
А такъ тяжко помучились
Якъ при тяжкôй працѣ.

ВСѢ. Нехай жіе худый Фалишь и т. д.

Конецъ II. дѣйствія.

Дѣйствіе III.

Середина читальнѣ. Шафа зъ книжками, на столѣ повно газетъ. Засвѣчена лямпа. Въ глубинѣ входовій дверѣ.

Выхôдъ 1.

Никола, Иванъ, Олекса и иншї газды.

ИВАНЪ. Не знати, чи Петро заразъ прійде, а то перечитавъ бы намъ газету, щобысьмо знали, що въ свѣтѣ чувати.

ОЛЕКСА. Казавъ, що прійде. Я идучи сюда, стрѣтивъ его по дорозѣ. Ôнъ пôшовъ лишь за татомъ до корчмы, бо тамъ вôйтъ скликавъ раду громадску.

ИВАНЪ. То соромъ и ганьба, щобы раду громады христіянскои ôтбувати въ корчмѣ, якъ бы не було хаты у селѣ.

НИКОЛА. Е, табо где-инде нема горѣвки, а вôйтъ безъ горѣвки и жити не може. А Фалишь съ съ своими двома зятями зъ голоду гибне, ôтъ коли газды на тверезôсть присягли. Такъ треба и поратувати арендарôвъ або и въ где-чôмъ нхъ порадитись.

ОЛЕКСА. Ой радять они тамъ, та радять, та ничого мудрого ще не урадили. *(до Николы)* Та хиба ты, Николо, читай намъ газету. Ты прецѣ троха умѣешь читати, хоть не такъ добре, якъ Петро.

НИКОЛА. Попробую хиба, но не смѣйте ся зъ мене, що зле читати буду.

ИВАНЪ. Отъ такъ! Щобы я хотѣвъ, щобымъ хоть такъ якъ ты умѣвъ читати.

НИКОЛА. Та що вамъ читати?

ИВАНЪ. Читай „Новинки,“ бо тамъ часомъ цѣкавѣ рѣчи пишутъ. Я найлѣпшє „Новинки“ люблю.

ОЛЕКСА. Тай я такожь, а особенно то для того, що короткѣ.

НИКОЛА. (*читає*) „Новѣ газеты появили ся въ Коломыѣ, а то „Хлопска Правда,“ органъ радыкальнои партіи, редакторомъ котрои есть извѣстный начальникъ радыкалôвъ дръ Кирило Трыльовскій, а друга „Поступъ,“ органъ украинофилôвъ, редакторомъ есть дръ Лесь Кульчицкій. Обѣ тіи новѣ газеты печатаютъ ся фонетикою; перша выходитъ два разы на мѣсяць, а друга що тыждня разъ.“

ИВАНЪ. Що оно таке радыкалъ?

НИКОЛА. Або я знаю. Отъ якась выдумка панôвъ редакторôвъ.

ИВАНЪ. А украинофилы?

НИКОЛА. Та то мають бути такожь русины, якъ оповѣдавъ панъ учитель, що жили давнѣйше десь въ нашôмъ сусѣдствѣ, тай мали то бути люди, котрѣ воювали съ якимись татарами, турками та ляхами.

ОЛЕКСА. То нибы були то таки жовнѣры?

НИКОЛА. А може и жовнѣры, або я знаю.

ИВАНЪ. Нехай, поспытаемъ ся пана учителя, щобы намъ вытолковавъ, що то радыкалы и украинофилы. Читай дальше.

НИКОЛА. (*читає*) „Тверезôсть въ Тындырôвцѣ“.

ИВАНЪ и ОЛЕКСА. (*разомъ*) О, о, о! що и о насъ пишутъ. Ану, читай.

НИКОЛА. (*читає*) Въ Тындырôвцѣ появивъ ся великій поступъ. До недавна не було тамъ ни школы, ни читальнѣ и всѣ газды жили гей той дикій

нарôдъ, не ходили до церкви, нно до корчмы, та весь свôй добутокъ ôтдавали за горѣвку арендарамъ, котрыхъ есть тамъ ажь три. Ôтъ коли наставъ въ Тындырôвцѣ молодый священникъ, дбалый о добро народа, завѣвъ ôнъ у селѣ школу и читальню. А минувшой недѣлѣ ôтбуло ся тамъ торжество тверезости и майже половина села присягла на тверезôсть. Лишь вôйтъ Пилипъ Ненасытный съ своею партію ôттягнулись ôтъ присяги и жіютъ ще по старому, дбае ôнъ бôльше о доходы арендарôвъ, якъ о добро громады. А прецѣ здалобы ся помыслити о тôмъ, щобы черезъ село провадила добра дорога и щобы мосты на дорогахъ були цѣлй. Дорога тамъ кепска, що и пореѣхати не можна, а мосты або зовсѣмъ бракуе, або дѣравй. Маемъ однакожь надѣю, що за стараньемъ священника поволи все удасть ся зробити.

ИВАНЪ. А то помастивъ вôйта!

ОЛЕКСА. Табо и есть за що. Отъ, и нынѣ мало що не утопивъ ся чоловѣкъ зъ чужого села. Ледве мы его выратовали зъ баюры, що недалеко корчмы черезъ цѣлисенькій рôкъ стоитъ, такъ що треба бокомъ вузкою стежкою ходити, а возомъ то и въ бѣлый день небезпечно ѣхати. Другй смѣялись и тѣшились зъ того чоловѣка, що упавъ въ ту баюру, и никто не ишовъ на ратунокъ — лишь я и Петро ему допомогли вытарабанитись на дороду.

НИКОЛА. А оповѣдали о тôмъ люди, оповѣдали, тай сварили, що Петро хлѣбъ имъ ôтбирае, ратуючи зъ милосердія, а не за заплату.

ИВАНЪ. Нехай говорятъ, тай щобы собѣ якого лиха не вчинили.

ОЛЕКСА. А знаете, той Петро то жвавый и розумный хлопяга. Коли бувало на танцѣ ходивъ, то

все рей воднвъ. И всѣ дѣвчата за нимъ припадали, а найбôльше вôйтôвна.

НИКОЛА. Та и що зъ того, що и ôнъ за нею волочивъ ся, коли старый Пилипъ свою Палазю для асесора Стефана призначивъ. Ôнъ вдовецъ бездѣтный, богачь, а такій самый піякъ, якъ самъ вôйтъ.

ИВАНЪ и ОЛЕКСА. Ой, що правда, то правда.

НИКОЛА. Стефанъ мало говоритъ, но за те богато робитъ. Вôйта ни на крокъ не опускае и все горѣвкою его заливае. (*чути въ сѣняхъ голосы и стуканье*) Ага, то певно вже Петро иде.

Выхôдъ 2.

Попередній, Марко, Петро и Пилипъ.

(*Марко и Петро вводятъ майже неживого Пилипа*).

НИКОЛА. А се що такого?

ИВАНЪ. Що се съ вôйтомъ сталось?

ПЕТРО. Тихо, не допытуйтесь, а лѣпше поможѣть намъ де вôйта покласти, щобы ôтпочавъ.

(*Где-котрі присуваютъ стôлцѣ, иніи стелятъ сердаки, а Марко и Петро кладутъ Пилипа на столецъ и накрываютъ его сердакомъ*).

НИКОЛА. (*до Петра тихо*) Що се съ вôйтомъ сталось?

ПЕТРО. Отъ нещастье. У Фалиша ôтбували раду громадску, та такъ ихъ тамъ Фалишь участивъ, що вôйтъ съ Стефаномъ таки добре поморочились. Пяні вертали вже смеркомъ до дому. Дорога ишла стежкою коло баюры, якъ знаете, тай оба покотились до ней. Я тодѣ ишовъ за татомъ, учувъ плюскъ

и крикъ людскій, прибѣгъ, а тутъ и тато кличе: Гей Петре, ратуй вôйта и Стефана, бо оба утоплять ся!

ГАЗДЫ. А, то нещастье!

ПЕТРО. На крикъ выскочили и сусѣды, тай стали мы ратувати. Вôйта мы и выратували, а Стефана тамъ ратуютъ другî газды.

ГАЗДЫ. А то нещастье!

ПЕТРО. Отъ мы вôйта сюда привели, щобы троха пересохъ и прійшовъ до себе.

ИВАНЪ. Отъ, що то горѣвка выробляе!

ПЕТРО. Тихо, бо збудите вôйта.

Выхôдъ 3.

Попереднî, Олена и Палазя.

ОЛЕНА. (*вбѣгае съ Палазею*) Де вôйтъ? де мôй чоловѣкъ? Люди сказали, що ôнъ утопивъ ся и що его сюда занесли?

МАРКО. Не бôйтесь, панѣ вôйтихо, вашь чôловѣкъ жіе и жити буде.

ОЛЕНА. Де ôнъ? де вы его подѣли?

МАРКО. Отъ тутъ на стôльцю огрѣваесь, бо троха перемочивъ ся и перезябъ.

ОЛЕНА и ПАЛАЗЯ. (*бѣжутъ до вôйта*).

ПЕТРО. (*задержуе ихъ*) Не рухайте его, коли спитъ. Сонъ его покрѣпитъ.

ОЛЕНА. Иди гетъ! то ты его убивъ!

НИКОЛА. Алежь, панѣ вôйтихо, коли кажемо, що вôйтъ жіе, то и вѣрте намъ.

ОЛЕНА. Вы всѣ сприсягли ся на насъ и живцемъ хотѣлибысьте насъ погребати!

ОЛЕКСА. О, о, о! хибажь вы намъ ворогомъ, чи що? Коли кажемо, що жіе, то жіе.

ОЛЕНА. Я вамъ не вѣрю.

ПИЛИПЪ. (*во снѣ порушивъ ся и говоритъ*) Та — держись мене Стефане — разомъ пôйдемъ до дому. —

МАРКО. (*до Олены*) Чуете? Такъ, ще не вѣрите?

ОЛЕНА. Ну, теперь, коли проговоривъ, то вже и вѣрю. А Стефанъ де? а Стефанъ де?

МАРКО. Та и его тамъ люди ратуютъ и певно вже до хаты завели.

ОЛЕНА. (*до Палазѣ, котра приблизилась до Петра и съ нимъ говоритъ*) А иди менѣ гетьôтъ него! (*отпручае Палазю*) Тобѣ до него засѣ!

НИКОЛА. Отъ, и такъ. Гнѣваетесь на Петра, а не знаете, що колибы не ôнъ и его тато, то вôйтъ вже и не живъ бы.

ОЛЕНА. О, о, о!

НИКОЛА. Не дуже и „о!“ Имъ обомъ подякуйте, бо они то вытягнули вôйта зъ баюры.

ПАЛАЗЯ. Видите, мамо, а я вамъ все казала, що Петро намъ не ворôгъ.

ОЛЕНА. Та и що зъ того, що не ворôгъ!

НИКОЛА. Мы и не можемо розббрати, чому вы противитесь дочцѣ, щобы выйшла за Петра?

ОЛЕНА. Не выйде, не выйде за Петра. Стефанъ буде ей чоловѣкомъ.

ГАЗДЫ. То й піякъ?

ОЛЕНА. А вы дуже тверезî! И вы були піяками, коли ще не присягалисьте на тверезôсть.

НИКОЛА. Е, що було, то вже минуло. Теперь мы пôзнали, що зле робилисьмо, тай перестали пити.

ОЛЕНА. Не знати, на якъ довго?

НИКОЛА. Пабачите.

ГАЗДЫ. Побачите.

Выхôдъ 4.

Попередній и Мартинъ.

МАРТИНЪ. Слава Ісусу Христу!

ГАЗДЫ. На вѣки слава!

МАРКО. Но, и щожь, выратували вы Стефана?

МАРТИНЪ. (*махнувъ рукою*) Ого!

ГАЗДЫ. Якъ то? кажѣтъ!

МАРТИНЪ. Неживого вытягли мы зъ баюры и люди занесли его до дому. За три днѣ буде и похоронъ.

ОЛЕНА. Охъ! менѣ лихо!

МАРТИНЪ. Га, та и що робити? Така Божа воля.

ГАЗДЫ. Тай Божа кара.

НИКОЛА. Ôнъ самъ ся укаравъ. Розпіячивъ намъ вôйта, тай ще въ нещастье его ввѣвъ.

МАРТИНЪ. Про усопшихъ не годитъ ся вже зле говорити. Якій бувъ, такій бувъ, а теперь намъ засѣ до того.

НИКОЛА. Ой, будутъ то писати по газетахъ про нашу Тындырôвку, та будутъ.

ОЛЕНА. (*приступила до спячого вôйта и поправляе окрытье*).

ПАЛАЗЯ. (*розмавляе съ Петромъ*) Теперь ты

горою. Коли ще теперь мене за тебе не дадутъ, то за никого не пôйду.

ПЕТРО. О, моя Палазю!

ПИЛИПЪ. (*пробуджуесь и протерае очи позѣваючи*).

МАРКО. Тихо, вôйтъ вже збудивъ ся. (*приступае до него*).

ПИЛИПЪ. (*оглядаесь по комнатѣ*) А я де то?

МАРКО. Не журѣтъ ся, пане вôйте. Вы межи добрыми людьми.

ПИЛИПЪ. (*бере ся за голову*) Щось мене голова болятъ.

МАРКО. Ôтпôчнѣтъ, а голова верестане болѣти.

ПИЛИПЪ. Тай одѣжь на менѣ щось мокра.

МАРКО. Она высхне, лишь накрыйтесь добре.

ПИЛИПЪ. А то вы, Марко?

МАРКО. Такъ, се я. Та ось и ваша жѣнка.

ПИЛИПЪ. (*побачивши жѣнку*) И ты тутъ? А тотй що за люде?

МАРКО. Се Никола, Иванъ, Олекса и нашь реентый Мартинъ.

ПИЛИПЪ. А они чого ôтъ мене хочутъ?

МАРКО. Ничого не хочутъ — отъ такъ, случайно они тутъ.

ПИЛИПЪ. (*оглядаесь по хатѣ*) Та бо се и не моя хата. Де се я?

МАРКО. Се громадска читальня.

ПИЛИПЪ. А се якъ я до нея дôставъ ся?

ОЛЕНА. Опôсля тобѣ розскажу — теперь годѣ.

ПИЛИПЪ. А Стефанъ де? чому его тутъ нема?

МАРКО. Ôнъ прійде, ôнъ прійде.

ПИЛИПЪ. Знаете, що я мавъ дивный сонъ, та такій дивный, що не розберу, чи то бувъ лишь сонъ, чи таки на явѣ се було?

ОЛЕНА. Щожь тобѣ снилось?

ПИЛИПЪ. Та ось що. У Фалиша зôбрала ся рада громадска. Фалишь насъ дуже файно пріймивъ и частувавъ. Правда, трохи за богато мы пили, видить ся менѣ, що мы и задрѣмали. Дрѣмавъ я и Стефанъ и Илько и панъ писарь и другій. На радѣ говоривъ Илько, що якійсь чоловѣкъ зъ чужого села съ возомъ и кôньми застрягъ въ баюрѣ тамъ горѣ корчмы. Во снѣ каже до мене Стефанъ: Ану, вôйте. пôйдѣмъ и побачимо, що съ тымъ чоловѣкомъ ся стало. Но, мы и пôйшли. Нычого не бачили уже, лишень декуда стебла сѣна плавали по баюрѣ. Видно, правду казавъ Илько — кажу я, коли ось слѣды сѣна позбстали. Стали мы, тай радимо, чи вертати назадъ до корчмы, чи ити до дому, Стефанъ каже: до корчмы, а я: до дому. Рада въ раду постановили мы ити до дому. Тай пôйшли бачь вузкою стежкою понадъ баюрою. Идемо и держимо ся, бо якось ноги пôдъ нами угинались. Ажь тутъ въ пôвъ дороги Стефанъ пôткнувъ ся, зсунувъ ся въ баюру, тай мене за собою потягнувъ. Я кличу на Стефана, а Стефанъ на мене на ратунокъ, бо по саму голову бувъ я въ водѣ, а не мôгъ досмотрити ни берега, ни Стефана. Вже кôлька разы таки съ головою пôрнувъ я пôдъ воду, тай вже и стративъ память. На тôмъ и скôнчилось, тай и не знаю, чи я выдобувъ ся зъ воды, чи нѣ. Але видитъ ся менѣ, що выдобувъ ся, коли я ось тутъ межи вами, и коли моя одѣжь троха мокра, такъ и мѣркую, чи то все було на явѣ?

ОЛЕНА. Такъ, мôй Пилипе, се не бувъ сонъ, а таки на явѣ се було.

ПИЛИПЪ. Та и якъ се я зъ воды выдобувъ ся и чому се я не дома, а ось тутъ. Якъ се сталось?

ОЛЕНА. Се Марко съ Петромъ тебе сюда привели.

МАРТИНЪ. Они васъ и зъ воды вже майже неживого вытягли.

ПИЛИПЪ. (*дивитъ ся на Марка и Петра*) Такъ се вы — — а де Стефанъ?

МАРТИНЪ. Ого, за три дни заспѣваемъ ему: Вѣчная память!

ПИЛИПЪ. Що? Стефанъ не жіе?

МАРТИНЪ. Утопивъ ся — вже неживого мы его зъ воды вытягли.

ПИЛИПЪ. (*надумуе ся*) Гмъ — видно Господь та добрй люди мене выратували. Дякую вамъ, Марко, и тобѣ, Петре, щосьте мене выратували.

МАРКО. Та и за що дякуете? Прецѣ то христіяньскій обовязокъ ратувати чоловѣка въ нещастю. А вы до того и нашь вôйтъ, голова громады, та якъ може громада зôстати безъ вôйта?

ПИЛИПЪ. А я гадавъ — та нѣ, таки бачу, що вы менѣ добре жичите. Теперь я самъ виджу, що горѣвка до недоброго веде и що газды добре вчинили, що присягли на тверезôсть. И я присягну на тверезôсть, пôйду самъ до панъ-ôтця и перепрошу его, щобы на мене не гнѣвавъ ся. Тай вы на мене не гнѣвайтесь. Зложу вôйтôвство и выберѣтъ собѣ другого, а якъ схочете, то и дальше вамъ вôйтовати буду, но хочу, щобы всѣ газды присягли на тверезôсть и записались до сей читальнѣ. А перше всего ту баюру таки заразъ завтра треба спустити и засыпати.

ГАЗДЫ. Цѣле село выженемо, щобы засыпати.

ОЛЕНА. Слухайно, Пилипе, коли ты вже таке постановивъ, то ще одно треба, щобысь вчинивъ.

ПИЛИПЪ. Все зроблю. що хочете.

ОЛЕНА. Стефана вже нема. —

ПИЛИПЪ Ага, вже знаю, що хочешь говорити. Петре, ходи-ко до мене. тай ты Палазю! (*Петро и Палазя приступаютъ*) Отъ, се я и мама пріймаемо тебе, Петре, на зятя нашого.

ПАЛАЗЯ. Ахъ, мôй татуньцю, ахъ моя мамуньцю!

ПИЛИПЪ. (*до Марка*) А вы що на те?

МАРКО. Вы тутъ вôйтъ. Такъ хочете, то нехай и такъ буде.

ГАЗДЫ. Най жіе намъ нашь вôйтъ Пилипъ Ненасытный.

НИКОЛА. А ихъ весѣлье таки тутъ въ читальнѣ нехай ôтбуде ся!

ПИЛИПЪ. Ôтъ нынѣ и рада громадска тутъ въ читальнѣ ôтбувати ся буде. Не треба намъ корчмôвъ — не треба намъ арендарôвъ.

ГАЗДЫ. Най жіе намъ нашь вôйтъ! Най жіе молода пара!

МАРТИНЪ. Во многая лѣта!

ВСѢ. (*співаютъ за Мартиномъ*) Многая лѣта!

КОНЕЦЬ.

Печатня М. Бѣлоуса въ Коломыѣ.

Библіотека театральна.

1.	Мужики аристократы . .	20 кр
2.	„ „ съ ролями 1 зр	20 „
3.	Сатана въ бочцѣ . . .	10 „
4.	„ „ „ съ ролями .	50 „
5.	Капраль Тимко . . .	15 „
6.	Знѣмченый Юрко . . .	10 „
7.	Ицко Сватъ	5 „
8.	Кто виненъ	10 „
9.	Флейтеръ Войтовичъ . .	5 „
10.	Москаль Чарôвнякъ . .	10 „
11.	Тарасъ Шевченко . . .	10 „
12.	Гей на Ивана, Гей на Купала	10 „
13.	Село Тындырôвка . . .	15 „

Высылаетъ тôлько за попереднымъ надосланіемъ належитости.

Печатня М. Бѣлоуса въ Коломыѣ.

PG
3948
F49S45
1903
c.1
ROBA